

Sygn. akt I NSK 64/18

POSTANOWIENIE

Dnia 10 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Wiśło

w sprawie z powództwa P. S.A. z siedzibą w W.
przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
o naruszenie zbiorowych interesów konsumentów,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych
w dniu 10 kwietnia 2019 r.,
na skutek skarg kasacyjnych strony pozwanej oraz strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 31 maja 2017 r., sygn. akt VI ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia obu skarg kasacyjnych do rozpoznania,**
- 2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W dniu 31 grudnia 2013 r., decyzją nr [...], Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej jako: „Prezes UOKiK” lub „pozwany”) uznał, że P. S.A. z siedzibą w W. (dalej jako: „P.” lub „powód”) dopuściła się praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, rozstrzygając o tym w punktach I-VIII decyzji poprzez wskazanie zakazanych praktyk oraz nałożenie kary pieniężnej.

Wyrokiem z dnia 9 lipca 2015 r., sygn. akt XVII AmA [...], Sąd Okręgowy w W. - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uchylił zaskarżoną decyzję w pkt I, IV i VIII oraz zasądził od Prezesa UOKiK na rzecz powoda koszty postępowania.

Apelację od powyższego orzeczenia złożył pismem z dnia 21 sierpnia 2015 r. pozwany.

Wyrokiem z dnia 31 maja 2017 r., sygn. akt VI ACa [...], Sąd Apelacyjny w [...]:

I. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że nadał mu treść:

„1. uchyła zaskarżoną decyzję w punkcie I (pierwszym) i VIII.1 (ósmym podpunkt pierwszy);

2. zmienia zaskarżoną decyzję w punkcie VIII.2 (ósmym podpunkt drugi), w ten sposób, że obniża nałożoną na P. S.A. z siedzibą w W. karę pieniężną z kwoty 11.828.365,00 zł do kwoty 5.914.182,40 zł;

3. oddała odwołanie w pozostałej części;

4. znosi wzajemnie pomiędzy stronami koszty procesu.”.

II. oddalił apelację pozwanego w pozostałej części;

III. zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty postępowania apelacyjnego.

Pismem z dnia 23 października 2017 r. skargę kasacyjną od ww. rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego w [...] wywiodła strona powodowa, zaskarżając wyrok w części, tj. w zakresie pkt. I i III jego sentencji, oraz wnosząc - w kilku wariantach - o uchylenie zaskarżonej części wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi II instancji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonej części wyroku i jego zmianę w tym zakresie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na dwóch podstawach.

Po pierwsze, na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ze względu na istniejącą - zdaniem P. - potrzebę wykładni art. 24 ust. 1 i 2 u.o.k.k. (w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania decyzji Prezesa UOKiK z dnia 31 grudnia 2013 r., nr [...]), która budzi poważne wątpliwości i wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, skutkując koniecznością udzielenia odpowiedzi na pytanie: „Czy przesłanka bezprawności zawarta w art. 24 ust. 2 ustawy antymonopolowej (w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania spornej decyzji) obejmuje tylko sprzeczność z obowiązującymi przepisami prawa, czy także sprzeczność z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami?”.

Po drugie - ewentualnie, w przypadku uznania, że nie zachodzi potrzeba wykładni art. 24 ust. 1 i 2 u.o.k.k. (w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania spornej decyzji Prezesa UOKiK) - na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdyż

skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, z uwagi na to, że:

a) Sąd Apelacyjny w [...] w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, w części dotyczącej stosowania przez powoda we wzorcach umownych postanowień wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. (tj. praktyki opisanej w pkt I sentencji decyzji z dnia 31 grudnia 2013 r., nr [...], do której odnosi się wyrok w części niezaskarżonej tą skargą kasacyjną) uznał, że art. 24 ust. 2 u.o.k.k. (w brzmieniu obowiązującym w dniu wydania spornej decyzji) nie może stanowić samodzielnej podstawy uznania zachowania przedsiębiorcy za bezprawne, co jest oczywiście sprzeczne z argumentacją i stanowiskiem wyrażonym w części uzasadnienia zaskarżonego wyroku dotyczącej jednodniowego okresu obowiązywania formularza informacyjnego (tj. praktyki opisanej w pkt IV spornej decyzji i w części wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] zaskarżonej tą skargą kasacyjną);

b) Sąd Apelacyjny w [...] wyszedł poza granice żądania powoda, tj. wyrokował co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, albowiem przedmiot orzekania sądu odwoławczego nie jest tożsamy z przedmiotem zaskarżonej części decyzji Prezesa UOKiK z dnia 31 grudnia 2013 r., nr [...] (tj. pkt IV sentencji tej decyzji);

c) Sąd Apelacyjny w [...] błędnie obliczył nałożoną na powoda karę pieniężną, tj. obniżył ją tylko do kwoty 5.914.182,40 zł, podczas gdy z metody ustalania wysokości kary przyjętej przez sąd II instancji wynika, że nałożona na P. kara powinna zostać obniżona do kwoty 3.379.532,80 zł, a okoliczności naruszenia i okoliczności osobiste powoda uzasadniają dalszą jej redukcję.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strony powodowej (pismo z dnia 17 listopada 2017 r.), Prezes UOKiK wniósł o wydanie przez Sąd Najwyższy postanowienia o odmowie przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej P..

Pismem z dnia 19 października 2017 r. skargę kasacyjną od ww. wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] wywiódł pozwany, wnosząc o jego uchylenie w części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi II instancji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie przez Sąd Najwyższy co do istoty sprawy.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania

Prezes UOKiK wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które ma istotną wagę dla rozwoju prawa oraz rozstrzygnięcia w innych sprawach dotyczących praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej w brzmieniu obowiązującym do dnia 16 kwietnia 2016 r. Na tle tego przepisu wyłania się pytanie, czy bezprawność tej praktyki została przesądzona w samym przepisie, a zatem stanowi ona samoistny delikt administracyjny, czy też można ją uznać za bezprawną dopiero w przypadku, gdy okaże się sprzeczna z zakazami ustanowionymi w innych przepisach.

W konkluzji wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany wskazał, że rozstrzygając przedstawione zagadnienia prawne, Sąd Najwyższy nie powinien pomijać okoliczności, iż nagła zmiana kierunku orzecznictwa w tej sprawie, odejście od ugruntowanej linii uznającej dopuszczalność rozszerzonego zakresu podmiotowego zakazu płynącego z art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k., stanowić będzie przejaw nieuzasadnionego ograniczenia ochrony konsumentów przed nieuczciwymi postanowieniami wzorców umów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Obie skargi kasacyjne nie zasługują na przyjęcie do rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: (1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne; (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów; (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie.

W skardze kasacyjnej powoda podniesiono dwie przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania: 1) istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz 2) oczywistą zasadność skargi kasacyjnej

(art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Obie te kwestie podlegają osobnemu rozpoznaniu.

W zakresie potrzeby wykładni przepisów prawa P. wskazuje na potrzebę wykładni art. 24 ust. 1 i 2 u.o.k.k. (w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania decyzji Prezesa UOKiK z dnia 31 grudnia 2013 r., nr [...]), poprzez konieczność udzielenia odpowiedzi na pytanie: *„Czy przesłanka bezprawności zawarta w art. 24 ust. 2 ustawy antymonopolowej (w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania spornej decyzji) obejmuje tylko sprzeczność z obowiązującymi przepisami prawa, czy także sprzeczność z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami?”*.

W judykaturze Sądu Najwyższego podkreśla się, że skuteczne powołanie przez skarżącego przesłanki objętej art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 12 grudnia 2018 r., III CSK 156/18).

Przechodząc do rozważenia problemu przesłanki bezprawności na tle stosowania art. 24 ust. 2 u.o.k.k. należy zauważyć, co następuje.

Pojęcie bezprawności można ujmować wężiej - jako sprzeczność z normami prawa pozytywnego (krajowego oraz prawa międzynarodowego, w tym unijnego), jak i szerzej - jako sprzeczność także z regułami postępowania wynikającymi z dobrych obyczajów i zasad współżycia społecznego.

Sąd Najwyższy stwierdza, że pojęcie bezprawności na tle art. 24 ust. 2 ustawy antymonopolowej obejmuje zarówno sprzeczność z prawem pozytywnym jak i z dobrymi obyczajami i zasadami współżycia społecznego. Przedmiotowy przepis posługuje się pojęciem bezprawności, ale samodzielnie nie definiuje zachowań zakazanych. Można uznać, że jedynie proklamuje on zasadę

bezprawności.

Dla przyjęcia jednak bezprawności na tle art. 24 ust. 2 u.o.k.k., konieczne jest odwołanie do innych przepisów (aktów prawnych) w systemie prawa, które określają normy prawne - nakładające na przedsiębiorcę obowiązki w obrocie konsumenckim lub do przepisów posługujących się pojęciem dobrych obyczajów lub zasad współżycia społecznego - jako klauzuli generalnej, jak np. art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2070), art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 419 ze zm.), art. 17 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r., III SZP 3/06, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2012 r., III SK 25/12 i wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2014 r., III SK 18/13 oraz z dnia 27 sierpnia 2014 r., III SK 80/13). Należy też wskazać na czym polega dobry obyczaj oraz to na czym polega naruszenie dobrego obyczaju przez zachowanie przedsiębiorcy. W tym znaczeniu system prawa określają normy stanowione oraz zasady współżycia społecznego i dobre obyczaje.

Ujęcie szerokiego rozumienia bezprawności przedstawił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 kwietnia 2014 r., sygn. akt III SK 24/14, zastrzegając, że art. 24 ust. 1 i ust. 2 u.o.k.k. nie posługuje się pojęciem dobrych obyczajów, co powoduje konieczność sięgnięcia do podstaw prawnych wyrażonych w innych przepisach posługujących się klauzulą dobrych obyczajów, by stwierdzić istnienie bezprawności zachowania przedsiębiorcy. Do szerokiego ujęcia bezprawności na tle wzmiankowanego przepisu odwołuje się część doktryny (zob. A. Wędrychowska-Karpińska i A. Wiercińska-Krużewska (w:) Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, red. A. Stawicki i E. Stawicki, Warszawa 2011, s. 539 oraz M. Sieradzka, Komentarz do art. 24 (w:) Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, red. K. Kohutek, M. Sieradzka, LEX 2014, co do samego pojęcia dobrych obyczajów jako klauzuli generalnej zob. D. du Cane, Nieuczciwa konkurencja a dobre obyczaje oraz *class action* po polsku, Przegląd Prawa Handlowego 2009 r., Nr 3, s. 53-58, Ł. Wściubiak, Dobre obyczaje w ustawie o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, Przegląd Prawa

Handlowego 2007 nr 11, s. 41-46, M. Safjan, Klauzule generalne w prawie cywilnym (przyczynek do dyskusji), Państwo i Prawo 1990 nr 11, s. 51, R. Stefanicki, Dobre obyczaje w prawie polskim, Przegląd Prawa Handlowego 2002 nr 5, s. 24 i n.).

Szerokie ujęcie bezprawności na tle stosowania art. 24 ustawy antymonopolowej, obejmujące pojęcie dobrych obyczajów, występuje także szeroko w orzecznictwie sądów powszechnych (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 maja 2017 r., VI ACa 628/15, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 9 maja 2017 r., VI ACa 1759/14, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 marca 2017 r., VI ACa 1812/15, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 marca 2017 r., VI ACa 1813/15). Przykładowo, w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 grudnia 2016 r., sygn. akt VI ACa 1529/15, wskazano, że bezprawność w rozumieniu art. 24 ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej (w brzmieniu sprzed 17 kwietnia 2016 r.) ma miejsce, gdy działanie przedsiębiorcy jest sprzeczne z powszechnie obowiązującym porządkiem prawnym, a więc zarówno z normami prawnymi, jak również z dobrymi obyczajami i zasadami współżycia społecznego.

Istotne jest w konkluzji by zdefiniować dobry obyczaj i wskazać na czym polega naruszenie. Brak odwołania się do konkretnego przepisu, który posługuje się klauzulą generalną nie wyłącza poprawności oceny prawnej, jeżeli można naruszenie dobrych obyczajów zdekodować ze stanu faktycznego będącego podstawą orzekania. Kwalifikacja prawna i ocena występowania bezprawności należy do sądu.

Różnica pomiędzy zaprezentowanymi poglądami wskazana w uzasadnieniu przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wiąże się ze sposobem dokonywania subsumpcji norm i reguł postępowania do ustalonego stanu faktycznego, jednakże oba poglądy prowadzą do tego samego wyniku w dokonywaniu oceny prawnej i istnienia bezprawności - w kontekście przesłanki naruszenia dobrych obyczajów. Sąd Najwyższy w świetle powołanych poglądów nie dostrzega potrzeby innego rozumienia pojęcia bezprawności i aprobeuje możliwość odwoływania się przy ustalaniu istnienia przesłanki bezprawności do klauzuli dobrych obyczajów wynikających z innych podstaw prawnych niż art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy

antymonopolowej.

Przechodząc do zagadnienia oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, którą podnosi P., wskazać należy, że oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z samej jej treści wynika w sposób jednoznaczny, że wskazane w skardze podstawy zasługują na uwzględnienie. Oznacza to, że z argumentów przedstawionych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, bez konieczności dokonywania pogłębionej analizy prawnej lub czynności procesowych sądu, wynika jaskrawa sprzeczność wyroku z przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni i niepozostawiającymi sądowi swobody oceny albo z podstawowymi zasadami orzekania obowiązującymi w demokratycznym państwie prawa. O ile bowiem do uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawy są usprawiedliwione, o tyle do przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędna jest jej oczywista zasadność w wyżej przedstawionym rozumieniu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2019 r., CSK 344/18).

W świetle powyższego twierdzenia, nie można uznać za uzasadnione oparcie skargi kasacyjnej P. na zarzucie oczywistej jej zasadności. Nie można bowiem w żadnym razie stwierdzić, że na pierwszy rzut oka (*prima facie*) zasługuje ona na uwzględnienie. Wskazana sprzeczność twierdzeń w uzasadnieniu wyroku (zob. s. 31 i s. 35), niej jest w żadnym razie sprzecznością poglądu prawnego wyrażonego przez Sąd Apelacyjny w [...]. Sąd ten bowiem swoje stanowisko prawne zawarł na s. 31 uzasadnienia wyroku, natomiast na s. 35 zacytował fragment z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2017 r., sygn. akt III SK 1/15, w którym analizowano różne poglądy orzecznicze Sądu Najwyższego w zakresie samodzielnego lub niesamodzielnego charakteru art. 24 ust. 2 ustawy antymonopolowej. Nie powoduje to sprzeczności wydanego rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny w [...] nie wyszedł też poza granice żądania powoda w ramach apelacji (art. 378 § 1 k.p.c.). Zgodnie z tym przepisem, sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Granice apelacji wyznacza zakres zaskarżenia apelacją wyroku sądu pierwszej instancji (w całości lub w części), co do zasady wnioski apelacyjne i zarzuty naruszenia prawa procesowego (zob. wyrok

Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2009 r., V CSK 95/09). Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07 (OSNC 2008 nr 6, poz. 55) przyjął, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek wniesienia apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego, przy czym w granicach zaskarżenia bierze on pod rozwagę z urzędu nieważność postępowania. W omawianym przypadku wyrok zaskarżono w części i Sąd Apelacyjny w [...] orzekł w ramach zaskarżonej części wyroku, biorąc pod uwagę wnioski apelacyjne oraz podniesione zarzuty. Powołanie Sądu na przyczyny uznania formularza wzorca z jednodniowym terminem obowiązywania za działanie sprzeczne z dobrymi obyczajami w kontekście braku pewnych elementów jego treści (np. przyczyn zmiany stopy oprocentowania), jest elementem podstawy faktycznej ustalonego niezaskarżoną i prawomocną częścią wyroku (stanu faktycznego). W konsekwencji, powołanie się na przedmiotowe przyczyny nie stanowiło wyjścia poza zakres zaskarżenia powoda. Sąd Apelacyjny w [...], powołując się na prawomocne rozstrzygnięcie, uzasadniając dlaczego przyjął naruszenie dobrych obyczajów, dostrzegł że w międzyczasie weszła w życie nowelizacja art. 14 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim. W żadnym razie nie można dostrzec w takim działaniu Sądu II instancji naruszenia prawa, w szczególności zaś rażącego, czyniącego wywiedzioną przez P. skargę kasacyjną oczywiście uzasadnioną.

Ostatecznie nie można uznać także, że na pierwszy rzut oka (*prima facie*) widać pomyłkę Sądu Apelacyjnego w [...] w obliczeniach dotyczących nałożonej na powoda kary pieniężnej i zastosowanych procentowych obniżkach kary. W pierwszej kolejności podkreślić wypada, że w judykaturze Sądu Najwyższego wyraźnie dominuje pogląd, w myśl którego ocena wysokości kary pieniężnej w postępowaniu kasacyjnym może mieć miejsce wyjątkowo i dotyczy jedynie przypadków rażącej nieproporcjonalności nałożonej zaskarżonym wyrokiem kary (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2015 r., III SK 3/15 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., III SK 54/13). W piśmiennictwie konsekwentnie podkreśla się, że podstawową cechą nakładanych przez Prezesa UOKiK kar pieniężnych powinna być właśnie ich proporcjonalność (zob. A. Piszcz,

Zasady ustalania przez Prezesa UOKiK wysokości kar pieniężnych za proceduralne naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Glosa 2016 nr 3, s. 104 i n.).

Sąd Najwyższy podkreśla, że ustalenie wysokości kary pieniężnej może odbywać się wieloetapowo. Na każdym etapie kwotą wyjściową do dalszych obliczeń jest wielkość wynikowa z poprzedniego etapu. Z uzasadnienia wyroku Sądu II instancji wynika, że ukształtował on karę stosując obniżenia procentowe. Ustalenie kary prawidłowo składało się zatem z dwóch faz. Po pierwsze ustalając tzw. kwotę bazową od przychodu Sąd zastosował zniżkę 50% i w ten sposób ustalił kwotę bazową. Po drugie, do tak ustalonej kwoty bazowej Sąd Apelacyjny w [...] zastosował okoliczności łagodzące pozwalające na dalsze obniżenie kary (a nie kwoty bazowej) o 30%. Stosując tę metodę można ustalić określoną wyrokiem karę i nie prowadzi to do wniosku o omyłkę w sposobie obliczenia kary pieniężnej. Nie może być zatem mowy na oczywistej zasadności skargi kasacyjnej także i w tym wymiarze.

Sąd Najwyższy nie dostrzega przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej powoda do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Przechodząc do skargi kasacyjnej pozwanego, przypomnieć należy, że opart on wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Zgodnie z tym przepisem, Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne. Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało, wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2017 r., III SK 13/17 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2017 r., I CSK 216/17).

Sąd Najwyższy wskazuje, że zgodnie z uchylonym z dniem 17 kwietnia 2016 r. przepisem art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. (zob. ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych

ustaw, Dz.U. z 2015 r., poz. 1634), praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów było godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Prezes UOKiK podnosi, że istnieją zasadnicze wątpliwości, co do tego, czy przepis ten może być samodzielną podstawą nałożenia kary na przedsiębiorcę posługującego się postanowieniem wpisanym do rejestru, na skutek wyroku, który został wydany w postępowaniu prowadzonym przeciwko innemu przedsiębiorcy. Pozwany omawia w skardze kasacyjnej koncepcję niesamodzielnego (s. 3-7) oraz samodzielnego (s. 7-11) charakteru praktyki, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej, przychylając się do drugiego z zaprezentowanych stanowisk.

Sąd Najwyższy wypowiedział się już jednak o wykładni art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. w świetle uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015r., sygn. akt III CZP 17/15, oraz wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie o sygn. akt C-19/15, Biuro Podróży „Partner” przeciwko Prezesowi UOKiK. Już w samej uchwale z dnia 20 listopada 2015 r., sygn. akt III CZP 17/15, znalazło się stwierdzenie, że „(...) ograniczenie działania prawomocności wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wyłącznie do pozwanego przedsiębiorcy oznacza, że niekorzystne skutki tego wyroku kierowane są jedynie do tego podmiotu, który miał zapewnione prawo do wysłuchania w postępowaniu”.

Pogląd ten został następnie rozwinięty w uzasadnieniu wyroku z dnia 7 marca 2017 r., sygn. akt III SK 1/15, w którym Sąd Najwyższy - po dokonaniu obszernej analizy dotychczasowego orzecznictwa w tym przedmiocie - wyjaśnił, że wpis postanowienia do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone działa na niekorzyść tylko i wyłącznie przedsiębiorcy pozwanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolony. Wpis taki nie działa na niekorzyść innych przedsiębiorców, nawet gdy stosują identycznie sformułowane postanowienia we wzorcach umów dotyczących tych samych stosunków prawnych. To z kolei oznacza, że stosowanie przez innego przedsiębiorcę postanowienia identycznego (tożsamego) z postanowieniem

wpisany do rejestru w sprawie przeciwko innemu przedsiębiorcy nie jest zachowaniem bezprawnym w tym sensie, że nie narusza art. 479⁴³ k.p.c. Zakres zastosowania zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 w zw. z art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k., zależy zatem od podmiotowego i przedmiotowego zakresu zakazu wykorzystywania postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone w ramach abstrakcyjnej kontroli postanowień wzorców (art. 479⁴² w zw. z art. 479⁴³ k.p.c.).

Również w postanowieniu z dnia 7 marca 2017 r., sygn. akt III SK 13/15, Sąd Najwyższy przyjął, że stosowanie przez innego przedsiębiorcę postanowienia wpisanego do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. nie jest zachowaniem bezprawnym w rozumieniu art. 479⁴³ k.p.c. w związku z art. 24 ust. 1 u.o.k.k. i w konsekwencji nie jest praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej.

Sąd Najwyższy podkreśla, że koncepcja rozszerzonych skutków wpisu postanowienia wzorca do rejestru postanowień niedozwolonych, a więc obejmujących także przedsiębiorców, którzy nie brali udziału w postępowaniu o uznaniu postanowienia tego wzorca za niedozwolone, nie jest sprzeczna z prawem unijnym. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie o sygn. akt C-119/15 nie oznacza - wbrew stanowisku wyrażonym w skardze kasacyjnej pozwanego (s. 6) - że prawo unijne nakazuje przyjęcie szerokiego skutku wpisu postanowienia do rejestru. Kwestia ta została pozostawiona prawodawcy krajowemu. Dokonując interpretacji uregulowań krajowych, Sąd Najwyższy przyjął stanowisko wyrażone w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., sygn. akt III CZP 17/15, opowiadając się za koncepcją jednokierunkowej prawomocności rozszerzonej, nieobejmującej wszystkich przedsiębiorców stosujących postanowienie tej samej treści normatywnej, co pozwany w sprawie, w której wydano wyrok uznający dane postanowienie za niedozwolone.

Zagadnienie prawne, sformułowane przez pozwanego jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zostało już zatem przez Sąd Najwyższy rozstrzygnięte. Sąd Najwyższy w niniejszym składzie nie dostrzega przy tym okoliczności przemawiających za odstępniem od linii orzeczniczej wytyczonej

wyrokiem z dnia 7 marca 2017 r., sygn. akt III SK 1/15 i postanowieniem z dnia 7 marca 2017 r., sygn. akt III SK 13/15, a następnie podtrzymanej postanowieniem z dnia 18 grudnia 2018 r., sygn. akt I NSK 25/18.

Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej Prezesa UOKiK do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia obu skarg kasacyjnych do rozpoznania oraz na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania kasacyjnego.